

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV CHEB

Název archivní pomůcky: Farní úřad Hranice

Časové rozmezí: (1902) 1907 - 1950

Druh archivní pomůcky: inventář

Číslo listu JAF: 321
Evidenční číslo pomůcky: 1431

Zpracoval: Karel Halla

Místo: Cheb
Rok: 2005

OBSAH

Úvod.....	3 - 8
I. Vývoj původce fondu.....	3 - 4
II. Vývoj a dějiny fondu.....	5
III. Archivní charakteristika fondu.....	5 - 6
IV. Stručný rozbor obsahu fondu.....	6 - 7
V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky.....	8
Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury.....	9
Inventární seznam.....	10 - 15
Tiráž.....	16

ÚVOD

I. Vývoj původce fondu

Hranice jsou nejzápadnějším městem České republiky, leží asi 8 km severně od Aše. Až do pozdního středověku byla tato nejzápadnější enkláva přifařena k tzv. Regnitzlandu a spadala tak pod jurisdikci bamberského biskupa. Jediným svatostánkem v této oblasti byl kostel sv. Lorenze v Hofu (první zmínka 1214). Z Hofu byly pak zakládány filiální kaple a kostely. Tak byly založeny filiálky Schwarzenbach a Regnitzlosau. Ze Schwarzenbachu pak kaple v Pilgramsreuthu a Rehau a z Regnitzlosau pak dceřinné kaple v Possecku a Hranicích.

První ověřená zmínka o obci Hranice pochází z 15. června 1413.¹ Kaple sv. Martina v Hranicích se objevuje až roku 1432, kdy musela být opětovně vysvěcena bamberským světícím biskupem Gerhardem ze Salomy, protože došlo k jejímu znesvěcení husitskými kacíři. Tehdy Hranice ještě nebyly samostatnou farností, k tomu došlo až po roce 1502. Z Regnitzlosau sem docházel pomocný duchovní, jak o tom svědčí lenní soupis kostela sv. Lorenze v Hofu z roku 1440.²

Ve 20. letech 16. století se na Ašsku začíná šířit díky zedtwitzovské vrchnosti učení Martina Luthera. Hranická farnost spolu s obcemi Pastviny a Trojmezím přestoupila k protestantské církvi patrně někdy na začátku 30. let. Dle regule „cuius regio, eius religio“ se i po bitvě na Bílé hoře stalo Ašsko, Hranice spolu s centrem zedtwitzovského panství v Podhradí jedinou evangelickou enklávou A.V. v rakouském mocnářství. Katolická obec se rozpadla a k jejímu obnovení došlo až po druhé polovině 19. století.

Od roku 1874 začala v Hranicích fungovat katolická modlitebna. Příliv katolického obyvatelstva z Chebska se neustále stupňoval a na konci 19. století již byla stavba nového katolického kostela naprosto nezbytná. Pravděpodobně roku 1893 byla v části Hranic zvané „Nový svět“ započata stavba kostela zasvěceného Navštívení Panny Marie. 6. května roku 1894 byl kostelík vysvěcen. Až do 12. ledna 1907 však

¹Alberti, K., Beiträge zur Geschichte der Stadt Asch und des Ascher Bezirkes(dále Beiträge), Bd.1, Asch 1938, str. 146. Konrad von Neuberg a synové prodávají své statky v Roßbachu Heinrichovi von Zedtwitz.

²Historischer Verein für Oberfranken e.V., Sammelbuch 1861, str. 38.

byl tento kostel filiálkou ašského kostela sv. Mikuláše, právě tohoto dne vznikla samostatná katolická farnost Hranice, ke které dále patřily obce Studánka, Pastviny a Trojmezí.

Z dochovaného archivního materiálu nelze podrobněji rekonstruovat vývoj hranické farnosti v letech 1907–1950. Jediným pramenem tak zůstávají kroniky městysu Hranice³ a především kronika chlapecké měšťanské školy v Hranicích z let 1898-1934.⁴

Pro katolickou farnost se 19. června 1912 stalo velkou událostí slavnostní biřmování. Provedl ho arcibiskup pražský Lev Skrbenský z Hříště.

Na základě kroniky chlapecké měšťanské školy se podařilo takřka kompletně rekonstruovat sled římskokatolických duchovních v letech 1894-1950.

Karl Lochschmied – farář v Aši	1894 – 1902
Johann Bäumel – expozitus a kaplan v Hranicích	1902 – 1904
Alois Bayer – expozitus	1904 – 1906
Arthur Keiser – administrátor a farář	1906 – 1908
Michael Adler – kaplan a farář	1908 – 1910
Paul Dick – administrátor a farář	1910 – říjen 1910
Wilhelm Goeke – administrátor a farář	1910 – květen 1920
Ewald Fuchs – administrátor a farář	1920 – 1923
Emanuel Vogl – administrátor a farář	1923 – 1941
p. Engelmann - administrátor a farář	1942 – 1946
?	1946 - 1948
Václav Duchek - administrátor a farář	1949 – 1950

Po roce 1950 byla hranická farnost opět zrušena a včleněna do farnosti ašské.

³SOKA Cheb, fond č. 709, kronika č. 35.

⁴SOKA Cheb, fond č. 914, kronika č. 37.

II. Vývoj a dějiny fondu

Fond římskokatolického farního úřadu v Hranicích byl uložen do začátku 50. let na faře v Hranicích. Několik let však fara nebyla obsazena a došlo tak k částečnému rozebrání archivního materiálu. Části fondu se dostaly do spisovny evangelického farního úřadu. Některé originály matrik jsou uloženy na Městském úřadu v Hranicích a ve Sbírce matrik západních Čech ve Státním oblastním archivu Plzeň. K oficiálnímu převzetí všech písemností došlo 7. 7. 1954, č. př. 1237. Majitelem fondu Farní úřad Hranice je Biskupství plzeňské, nám. Republiky č. p. 234, č. o. 35, 301 14 Plzeň, IČO 45334499

III. Archivní charakteristika fondu

Podmínky pro správu a ukládání archiválií církevní provenience byly upraveny ve shodě s archivním zákonem č. 97/1974 Sb. (novela zák. č. 343/1992 Sb.) a Kodexem kanonického práva (kán. 486-491).

Časový rozsah fondu je (1902)1907-1950. Nejstarší písemnost pochází z roku 1902. Oficiální založení římskokatolické farnosti Hranice ale spadá až do roku 1907. V letech 1894-1907 fungovala v Hranicích pouze expozitura ašského děkanského úřadu na Mikulášském vrchu. Celá agenda však nebyla zahrnuta do spisovny ašského farního archivu. Písemnosti byly uloženy v Hranicích v bývalé katolické modlitebně. K delimitaci do fondu č. 270 Děkanský úřad Aš nebylo přistoupeno hlavně proto, že blankety svatebních protokolů obsahují nadpis „Expositur Rossbach“ tedy „Expozitura Hranice“. Jedná se tedy o předchůdce farního úřadu. Kněz určený k pastoraaci hranického kostela se sám v dokumentech označoval za „expozita“ a byl pro tuto funkci přímo uvolněn. Důležitější než správní hledisko se v tomto případě jeví hledisko provenienční.

Žádný původní registraturní plán se nedochoval. Fond je torzovitý a fyzický stav fondu nejeví známky poškození. Fond je zařazen do II. kategorie.

Archiválie jsou členěny do věcných skupin podle tzv. Kohnovy spisové normy z roku 1896. Schéma inventáře je následující:

I. Knihy

I.1 Knihy vlastní duchovní správy

1. Knihy církevního ritu

II. Spisový materiál

II.1 Spisy

1. Kostelní jmění

1.1. Interkalární účty

1.2 Předpis daní, dávek a poplatkového ekvivalentu

2. Nadace

2.1 Nadační spisy

3. Duchovní správa

3.1 Záležitosti týkající se bratrstev a křesťanských spolků

3.2 Změny ve vyznání

4. Doklady a přílohy k oddavkové matrice

4.1 Přílohy k oddavkové matrice

4.2 Rozvody od stolu a lože

5. Přílohy ke křestní a úmrtní matrice

5.1 Přílohy ke křestní matrice

5.2 Přílohy k úmrtní matrice

6. Varia

Toto pořádací schéma vychází z dochovaného materiálu. Stejně schéma lze použít i pro knihy.

V průběhu pořádání fondu nebyly žádné písemnosti určeny k vnitřní skartaci.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Většina materiálu je psána německy, česky a latinsky. Okrajově se vyskytuje i polština, maďarština, ruština, slovenština a ukrajinština.

Dochované archiválie jsou značně torzovité. Prakticky se dochovaly pouze doklady k oddavkové matrice. Tyto doklady nebyly do inventáře jmenovitě vypsány, protože každá oddací složka obsahuje jiné přílohy. Mezi tyto přílohy především patří následující písemnosti: prohlášení zletilosti, dotazy do domovské farní obce o svobodě a vyznání, povolení ke sňatku vojenským referátem, propuštění z otcovské moci, svědectví o vykonání ohlášek, povolení ONV k sňatku, náboženské dispenzy, smlouvy o uzavření sňatku dle řádu církve římsko-katolické, oznámení o sňatku (k poznamenání do matriky oddaných), křestní listy, rodné listy, domovské listy, knížky na podomní obchod, osvědčení o rodinném stavu, povolení k pobytu, opovědění ohlášek, konvalidace, list o zproštění od povinností služebních etc.

Vzhledem ke značné torzovitosti dochovaných archiválií nelze nic bližšího zjistit o fungování farnosti. Farní kronika se nedochovala. Pro badatele jsou k dispozici pouze doklady k oddavkové a úmrtní matrice.

Fond je významný především z demografického hlediska. Při bádání je nutno přihlídnout k materiálům evangelické farní obce a kronice chlapecké měšťanské školy.

V. Záznam o uspořádání a vyhotovení pomůcky

Fond uspořádal a pomůcku sestavil Karel Halla v roce 2004 ve Státním okresním archivu v Chebu.

Cheb, 12.9. 2005

Karel Halla

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny:

SOKA Cheb, f.č.321, Římsko-katolický farní úřad Hranice

SOKA Cheb, fond č. 323, Evangelický farní úřad Hranice

SOKA Cheb, fond č. 709, kronika č. 35

SOKA Cheb, fond č. 914, kronika č. 37

Historischer Verein für Oberfranken e.V., Sammelbuch 1861

Literatura:

Alberti, T.G., Aus meinem Leben, Asch 1924.

Alberti, K., Beiträge zur Geschichte der Stadt Asch und des Ascher Bezirkes (, Bd.1-IV., Asch 1938.

Hildemann, E.: Geschichte der evangelischen Kirchengemeinde A.B. Asch, Asch 1933

Sochr Jiří: Pořádání a inventarizace římskokatolických farních archivů, Archivní časopis 1962/1, str. 19 – 29.

Spáčil Vladimír: K otázce pořádání a inventarizace římskokatolických farních archivů z oblasti olomoucké arcidiecéze, Archivní časopis 1963/1, s. 76 – 81.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850-1970, Praha 1978.

INVENTÁRNÍ SEZNAM

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Čas. rozsah</u>	<u>Ev. j.</u>
----------------	--------------	--------------------	---------------

I. Knihy

I.1 Knihy vlastní duchovní správy

1. Knihy církevního ritu

1	Kniha odsloužených mší a nadačních mší	1935-1940	K 1
---	--	-----------	-----

II. Spisový materiál

II.1 Spisy

1. Kostelní jmění

1.1. Interkalární účty

2	Čerpání prostředků z církevních fondů	1921	1
---	---------------------------------------	------	---

1.2 Předpis daní, dávek a poplatkového ekvivalentu

3	Předpis daní	1921	1
---	--------------	------	---

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Čas. rozsah</u>	<u>Ev. j.</u>
----------------	--------------	--------------------	---------------

2. Nadace

2.1 Nadační spisy

4	Úřední dopis arcibiskupské konzistoře ohledně nadace Johanna Hlaváčka	1919	1
---	--	------	---

3. Duchovní správa

3.1 Záležitosti týkající se bratrstev a křesťanských spolků

5	Křesťanský ženský spolek Hranice	1911 – 1922	1
---	----------------------------------	-------------	---

3.2 Změny ve vyznání

6	Výstupy z církve římsko-katolické	1923	1
---	-----------------------------------	------	---

4. Doklady a přílohy k oddavkové matrice

4.1 Přílohy k oddavkové matrice

7	Přílohy k oddavkové matrice	1902	1
8	Přílohy k oddavkové matrice	1903	1

Inv. č.	Obsah	Čas. rozsah	Ev. j.
9	Přílohy k oddavkové matrice	1904	1
10	Přílohy k oddavkové matrice	1905	1
11	Přílohy k oddavkové matrice	1906	1
12	Přílohy k oddavkové matrice	1907	1
13	Přílohy k oddavkové matrice	1908	1
14	Přílohy k oddavkové matrice	1909	1
15	Přílohy k oddavkové matrice	1910	2
16	Přílohy k oddavkové matrice	1911	2
17	Přílohy k oddavkové matrice	1912	2
18	Přílohy k oddavkové matrice	1913	2
19	Přílohy k oddavkové matrice	1914	2
20	Přílohy k oddavkové matrice	1915	3
21	Přílohy k oddavkové matrice	1916	3
22	Přílohy k oddavkové matrice	1917	3
23	Přílohy k oddavkové matrice	1918	3
24	Přílohy k oddavkové matrice	1919	3
25	Přílohy k oddavkové matrice	1920	3
26	Přílohy k oddavkové matrice	1921	3
27	Přílohy k oddavkové matrice	1922	4
28	Přílohy k oddavkové matrice	1923	4
29	Přílohy k oddavkové matrice	1924	4
30	Přílohy k oddavkové matrice	1925	4
31	Přílohy k oddavkové matrice	1926	4
32	Přílohy k oddavkové matrice	1927	4

Inv. č.	Obsah	Čas. rozsah	Ev. j.
33	Přílohy k oddavkové matrice	1928	4
34	Přílohy k oddavkové matrice	1929	4
35	Přílohy k oddavkové matrice	1930	4
36	Přílohy k oddavkové matrice	1931	4
37	Přílohy k oddavkové matrice	1932	4
38	Přílohy k oddavkové matrice	1933	4
39	Přílohy k oddavkové matrice	1934	4
40	Přílohy k oddavkové matrice	1935	4
41	Přílohy k oddavkové matrice	1936	4
42	Přílohy k oddavkové matrice	1937	4
43	Přílohy k oddavkové matrice	1938	5
44	Přílohy k oddavkové matrice	1939	5
45	Přílohy k oddavkové matrice	1940	5
46	Přílohy k oddavkové matrice	1942	5
47	Přílohy k oddavkové matrice	1945	5
48	Přílohy k oddavkové matrice	1946	5
49	Přílohy k oddavkové matrice	1947	5
50	Přílohy k oddavkové matrice	1948	5
51	Přílohy k oddavkové matrice	1950	5

4.2 Rozvody od stolu a lože

52	Rozhodnutí o rozvedení manželství	1921 – 1941	5
----	-----------------------------------	-------------	---

Inv. č.	Obsah	Čas. rozsah	Ev. j.
----------------	--------------	--------------------	---------------

5. Přílohy ke křestní a úmrtní matrice

5.1 Přílohy ke křestní matrice

53	Prohlášení za otce	1907 – 1943	5
54	Rodné a křestní listy a výpisy z nich	1904 – 1921	5

5.2 Přílohy k úmrtní matrice

55	Ohledací listy	1920	5
56	Ohledací listy	1921	5
57	Ohledací listy	1922	5
58	Ohledací listy	1923	5
59	Ohledací listy	1924	5
60	Ohledací listy	1925	5
61	Ohledací listy	1926	5
62	Ohledací listy	1927	5
63	Ohledací listy	1928	5
64	Ohledací listy	1929	5
65	Ohledací listy	1930	5
66	Ohledací listy	1931	5
67	Ohledací listy	1932	5
68	Ohledací listy	1933	5

Inv. č.	Obsah	Čas. rozsah	Ev. j.
69	Ohledací listy	1934	5
70	Ohledací listy	1935	5
71	Ohledací listy	1936	5
72	Ohledací listy	1937	5
73	Ohledací listy	1938	5
74	Ohledací listy	1939	5
75	Ohledací listy	1940	5
76	Ohledací listy	1947	5
77	Ohledací listy	1948	5

6. Varia

78	Výstava sakrálního umění v Chebu Oběžník s prosbou o zapůjčení exponátů	1921	5
----	--	------	---

Název archivní pomůcky: Farní úřad Hranice

Časové rozmezí: (1902) 1907 – 1950

Počet evidenčních jednotek: 6
Z toho : knihy 1
kartony 5

Počet inventárních jednotek: 78

Rozsah fondu v bm: 0,62

Stav ke dni: 12.9. 2005

Fond zpracoval: Karel Halla

Pomůcku sestavil: Karel Halla

Počet stran: 16

Počet výtisků: 5

Pomůcku schválil: PhDr. Jaromír Boháč
dne 12. 9. 2005 – č.j. SOAP/02 - 585/05-14

Nová tiráž - GI 2012–2013

Název archivní pomůcky: Farní úřad Hranice
Značka archivního fondu: FÚ Hranice
Časový rozsah fondu: (1902) 1907–1950
Počet inventárních jednotek: 78
Počet evidenčních jednotek: 6 (1 úřední kniha, 5 kartonů)

Rozsah části fondu v bm: 0,62
Stav ke dni: 13. 9. 2012
Vypracoval: Jana Kolouchová

Vyznačení vlastnictví u církevních fondů

název archivního souboru: **Farní úřad Hranice**, EL NAD 321

název archivní pomůcky: **Farní úřad Hranice**, AP: 1431

inv. č.	obsah	čas. rozsah	evid. jedn. č.	poznámka/ evid. status
5	Křesťanský ženský spolek Hranice	1911-1922	1	ČR evid. st. 1

Zapsala dne: 17. 10. 2016

Martina Lepší